

Klimat- och näringslivsdepartementet
e-post kn.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om Ny kärnkraft i Sverige – ett första steg - Svar senast 2023-04-10

Er beteckning: Dnr KN2023/01921

Sammanfattning

Länsstyrelsen anser att tiden för ikraftträdande av den föreslagna lagändringen behöver skjutas fram. Det behövs ett mer heltäckande underlag som klarlägger vilka förutsättningar som ska gälla för ansvar och omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall från de nya verksamheterna. Länsstyrelsen anser också förutsättningar för att bygga upp en god beredskap för berörda myndigheter behöver klarläggas.

Synpunkter

Länsstyrelsen tolkar det som att föreslagen lagändring i praktiken innebär att från och med den 1 mars 2024 kan ansökningar om uppförande av nya kärnkraftsreaktorer lämnas in. Länsstyrelsen bedömer att regelverket idag inte är helt tydligt och anpassat för detta. Det finns frågor om förutsättningar för omhändertagande av avfallet som bör klarläggas så att de kan prövas och hanteras på ett relevant sätt. Det omfattar klarläggande i lagstiftning och om ansvar. Vi anser att förutsättningar för kommunernas ställningstagande i vetofrågan behöver klarläggas. Det är också viktigt att förutsättningar för att stödja kommunerna i uppbyggande av beredskap och planer för att hantera de ökade riskerna utreds så att skador för människors hälsa och i miljö på kort och lång sikt kan minimeras.

Kärnavfall och använt kärnbränsle

Frågan om omhändertagande av kärnavfallet och det använda kärnbränslet är enligt vår långa erfarenhet en stor nyckelfråga för möjligheten att i framtiden etablera nya anläggningar. Det är viktigt att förutsättningar för omhändertagande av avfallet, som ger upphov till joniserande strålning, klarläggs innan nya etableringar prövas. Det gäller omhändertagande av avfallet som uppkommer under hela kärnreaktorerna drift och det handlar om förutsättningar för slutförvaring tills dess det inte längre kan anses farligt.

En förutsättning för den begränsning som nu tas bort (prop.

2009/10:172) var att de aktuella verksamhetsutövarna och platserna hade logistik och strategier för omhändertagande av kärnavfallet. Prövning av dessa anläggningar som ska slutligt omhänderta detta avfall utifrån miljöbalken respektive kärntekniklagen har pågått sedan år 2011. Dessa anläggningar är ännu inte slutligt prövade. Anläggningarna är inte anpassade eller dimensionerade för ytterligare avfall från andra verksamheter. Länsstyrelsen anser det därför viktigt att det initialt görs en utredning med ett klarläggande över hur system för ett säkert omhändertagande kan säkerställas för de nya aktörerna.

Lagstiftning

Länsstyrelsen anser att det finns förutsättningar i lagstiftningen som kan försvåra prövning och tillsyn av aktuella anläggningar. Prövning utifrån Miljöbalken (1998:808) och Kärntekniklagen (1984:3) av etablering av kärnkraftverk sker ofta parallellt i tid. Av kärntekniklagen följer att tillståndshavaren har ansvar för säkerheten tills dess avfallet ligger i ett förseglat slutförvar. I miljöbalken ligger ett ansvar för att kraven i att tillståndet efterlevs på verksamhetsutövaren. Tillståndet kan enbart genom en upplysning till tillsynsmyndigheten (32 § i 1998:899) tas över av någon annan. Det krävs ingen särskild lämplighetsprövning på det sätt som måste ske enligt kärntekniklagen. Detta anser länsstyrelsen är ett exempel på problem avseende denna typ av miljöfarliga verksamheter. Verksamheter kan överges eller gå i konkurs vilket skulle kunna innebära mycket allvarliga och uppenbara risker. Risker som vi ser en svårighet att hantera genom befintlig lagstiftning. Detta visas bland annat för vissa avfallsföretag som åtagit sig att ta emot och omhänderta olika typer av konventionellt avfall från andra företag mot betalning. De har lagrat upp avfall av olika slag och sedan lämnat platsen och avfallet. Detta har i flera fall medfört stor olägenhet för närboende och en skada i miljön som fortgår och förvärras. Det har visat sig mycket svårt att med stöd av lagstiftningen ombesörja ett korrekt omhändertagande av avfallet och att åtgärda skadorna i miljön. Möjligheterna att åtgärda denna brist bör undersökas innan etablering tillåts.

Processgenomförande

Ett tydliggörande över omhändertagande och ansvar avseende avfallsfrågan medför att intressenterna ges en relevant och bättre bild över vad som förväntas av dem. Vilka förutsättningar som gäller för etablering så att det får en grund för en korrekt planering av projekten. Den ytterligare tid som läggs ner nu i ett tidigt skede kommer med stor sannolikhet att underlätta en framtida dialog om etablering och förkorta tiden för framtida tillståndsprövningar.

Stöd för Kommuner

I Sverige finns idag några få kommuner som har en omfattande kompetens och har samhällsfunktioner och beredskap för hantering av de risker som är förenade med kärnkraft. I vårt län har Oskarshamn kommun under lång tid varit mycket engagerade i och har skaffat sig en gedigen kunskap om många aspekter av kärnkraft.

Politiker på kommunala nivå behöver genom det kommunala vetot ta ställning till möjligheten att etablera nya reaktorer. På liknande sätt som för beslut över det kommunala vetot vid etablering av vindkraftsanläggningar. Ställningstaganden förutsätter kunskap om svåra processer och om långsiktiga konsekvenser. Länsstyrelsen anser att staten initialt måste vara beredd att ta ett samordnande ansvar och stödja och underlätta för de olika aktörerna att hantera dessa frågor. Det är viktigt att i diskussionen föra in alla risker, konsekvenser samt eventuella kostnader för åtgärder så att politiker och allmänheten får en tydlig bild över helheten inför så viktiga beslut. En etablering medför även andra konsekvenser som bland annat utökade krav på krisberedskap för kommunerna. Det kan vara svårt och det tar tid att bygga upp kunskap och genomföra planeringsarbete. Det bör undersökas på vilket sätt och vilka möjligheter som finns eller behövs för att stödja deras arbete. Vi anser att även dessa frågor behöver förtydligas innan ändringen genomförs fullt ut.

Bakgrundsinformation

I promemorian lämnas förslag till ändringar i miljöbalken och kärntekniklagen som syftar till att utvidga förutsättningar för att tillåta uppförande och drift av nya kärnkraftsreaktorer. Förslaget innebär att bestämmelsen i miljöbalken som anger att regeringen endast får tillåta en ny kärnkraftsreaktor om den ersätter en permanent avstängd reaktor och uppförs på en plats där någon av de befintliga reaktorerna är lokaliserad tas bort.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av vik. länsråd Ana Norlén med tf. chef för miljöenheten Lill Thunberg och miljöskyddshandläggare Lotta Bohman som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till:

angelica.hage@regeringskansliet.se